

[Oluf Johansen.]

frie ejere af deres brug. Mest nærliggende finder jeg tanken om at løse tillægsjordspørgsmålet for godsernes lejehusmænd. Vil et fåtal af borgere være godsejere, burde de af egen fri drift have haft forståelsen heraf og have løst dette spørgsmål. Det er ikke sket, og derfor mener jeg, at her kunne de partier, der ønsker lempelser i de foreliggende lovgivningsbestemmelser, vise imødekommenhed.

Disse huse, lejehusene, har deres 150-årige historie. Da bondestanden i sin tid blev løst fra hoveriet, blev det husmændenes tur at gå ind under denne byrde. Var der ikke et tilstrækkeligt antal huse og dermed fornøden arbejdskraft, så oprettedes der flere med det formål at give mulighed for øget hoveribrug. Retten til at bo i huset betaltes med hoveriarbejde, en ugedags arbejde samt et større antal sammenhængende dage i høsten var det almindelige. Et enkelt særlig grelt tilfælde nævner 118 arbejdsdage på et år for at bo i et hus med 2—3 tdr. land jord. Revselsesret eksisterede ved dette hoveriarbejde. Da Roskilde stænderforsamling trådte sammen i 1842 havde Peder Hansen, Lundby, hvis navn bør nævnes med hæder, samlet og indgivet en adresse imod husmandshoveriet, og selvom det ikke i første omgang lykkedes, så nåedes det dog i de følgende år at få ophævet hoveripligten, medens revselsesretten først ophævedes i 1848.

Det er disse huses historie fra gammel tid, men de ligger der endnu med deres 2—3—4 tdr. land indenfor de store gods-sammenslutninger, ca. 10 000 i tal. For husmændene gælder det om at opnå så megen jord, at de kan eksistere, og det spørgsmål må løses før eller senere. Jeg har gentagne gange rejst sagen fra denne talerstol; jeg finder den retfærdig, og jeg vil blive ved med at rejse den, til den sejr.

Jeg anbefaler de foreliggende lovforslag til fortsat behandling i et udvalg, idet jeg tilføjer, at der i forbindelse med disse forslag findes problemer, som med rimelighed kan drages ind i forhandlingerne.

Chr. Nielsen: Da vi sidst behandlede disse lovforslag her i landstinget, den 2. juni, blev det af ordførerne for socialdemokratiet og det radikale venstre klart udtalt, at kravet om udvalgsbehandling, som var fremsat af venstre og de konservative, udelukkende måtte betragtes som et forsøg på at forhale lovforslagenes ved-

tagelse. Samtidig gav de pågældende medlemmer udtryk for, at de ikke ville finde sig i nogen forhaling af sagen, og skarpest var vel nok den radikale ordfører, idet han hævdede: Vi vil ikke finde os i, at denne sag skal syltes til næste rigsdags-samling.

Det var en både fornuftig og rimelig tale, der her kom til udtryk fra de to ærede medlemmer, ikke mindst når man tager i betragtning, at folketinget gennem 3 måneder havde beskæftiget sig med disse forslag, og at der her i tinget var et sikkert og solidt flertal for deres gennemførelse. Det var dengang min opfattelse, at udvalget hurtigt ville have tilendebragt sit arbejde og sikret forslagernes vedtagelse i den korte rigsdagsperiode, som fulgte efter, men det kom jo til at gå på en helt anden måde, og jeg finder anledning til nu ved lovforslagernes gennemførelse at udtale en fordømmelse af de kræfter, der har muliggjort, at vedtagelsen af disse forslag er blevet forsinket.

Allerede på et tidligt tidspunkt efter udvalgets nedsættelse ville rygterne vide, at landbrugsministeren havde givet visse indrømmelser og var indstillet på at opnå et kompromis med venstre og de konservative. Med andre ord, den socialdemokratiske landbrugsminister er — hvis da ellers rygterne taler sandt — indstillet på at forringe lovforslagene, for det kan jo kun blive resultatet, når man låner øre til, hvad storlandbrugets repræsentanter har at sige i denne sag. Nu er det som sagt rygter, men noget må der vel nok være om snakken, eftersom udvalgsarbejdet trak i langdrag, og det i hvert fald er gået imod de ønsker, som både den socialdemokratiske og den radikale ordfører gav udtryk for ved 1. behandling.

Jeg synes ikke, det tjener den socialdemokratiske landbrugsminister til ære, hvis rygterne taler sandt om, at han har villet låne hånd til at forringe lovforslagene. Jeg synes, jeg i denne forbindelse må stille spørgsmålet om socialdemokratiet ikke har i sinde at udnytte det flertal, der foreligger for lovforslagernes gennemførelse. Klart og tydeligt har den radikale ordfører, det ærede medlem hr. Oluf Johansen, i dag tilkendegivet sit partis stilling til sagen, sagt, at der fra det radikale venstres side ikke var noget særligt ønske om udvalgsbehandling, men kun ønske om at få disse love vedtaget hurtigst muligt. Det står og falder således med socialdemokratiet, om dette ønsker at benytte sig af det flertal, der forefindes her i landstinget for gennemførelsen af disse landbrugslove.